

כיצד מוכיחין?

עלון מס' 28

גליון בנושא לשון הרע

מילים כחיצים

שבעלת הבית עלולה לפטר את המבשלת!"

חברו של החפץ חיים האזין לדברים בפליאה גדולה על 'דמיונו המופלג' - מנין לו כל זאת? איך הוא בונה מגדלים באויר מדיבור קטן?! פנה אל החפץ חיים ואמר: "רבי ישראל מאיר, כבודו מגזים".

ענה לו החפץ חיים: "אם ברצונך לראות שצדקתי, הבה נכנס למטבח ונראה מה מתרחש שם". קמו שניהם ונכנסו למטבח, ומצאו איך שתי הנשים נרגזות ומוחות דמעה מעיניהן. כפי שתואר החפץ חיים, כך היה: בעלת הבית אמרה למבשלת: "למה לא שמת מלח בתבשילך?" והמבשלת ענתה: "בודאי ששמתי מלח", ואז כבר הרימה בעלת הבית את קולה ואמרה: "הלוא הרבנים אומרים שהיה חסר מלח, איך את משקרת?" כך התווכחו השתיים כשכל אחת עומדת על שלה. עד שבעלת הבית אמרה בכעס: "אם את מעיזה לומר שהרבנים שקרנים, הרי את מפוטרת ממשרתך ואיני רוצה שתעבדי אצלי יותר!". כשראה זאת אותו גדול, השתדל בכל כוחו לשנות את הדבר, הוא שילם טבין ותקילין עבור האלמנה כדי שתוכל לחזור למשרתה וכדי שישירו ביניהן השלום והשלוה.

בספר אהל משה (עמוד קס"ב, הערה 44. ברוקלין ניו יורק, תשס"ז) מובא: בפתקא קטנה של הסבא מקלם זצ"ל, מצאו כתוב: אדם יהודע כי בדיבור אחד שלו מתהפכות מדינות, אינו צריך ללמוד מוסר על שמירת פיו ולשונו!

על כוחו הרב של הדיבור ועל עוצמת הרסנותו מספר הרב שבדרון זצ"ל (שאל אביך ויגדך): פעם יצא החפץ חיים עם אדם גדול נוסף לנסיעה ארוכה בענין דחוף של מצוה. בדרך התאכסנו באכסניה של אשה יראת שמים, שהידורי הכשרות שלה ענו על דרישותיהם. ישבו שניהם וסעדו את נפשם בתבשיל שהוגש להם. בתוך סעודתם נכנסה בעלת הבית ושאלה אותם, האם האוכל ערב לחיכם. החפץ חיים ענה מיד: "האוכל טוב מאוד". ואילו חברו אמר: "כן, האוכל טוב, אם כי חסר קצת מלח, אך באופן כללי זה בסדר גמור". שמעה האשה ויצאה מהחדר. מיד בצאתה תפס החפץ חיים את ראשו, ואנחת שבר בקעה מגרונו באומרו: "אוי ואבוי, כל ימי נזהרתי בעצמי מלדבר ומלשמוע לשון הרע, ועכשיו נכשלת. אני מתחרט כבר שנסעתי, ובודאי אין לי מצוה בנסיעה זו".

כשראה אותו אדם גדול את יגונו של החפץ חיים, נאחז חרדה. אך גם תמה והתפלא: "מה כבר אמרתי? איזה לשון הרע היה פה?" ענה לו החפץ חיים: "האם אין לשון הרע במה שאמרת לבעלת הבית שהתבשיל חסר קצת מלח? הרי לא היא

בשלה את האוכל, אלא המבשלת שהיא מעסיקה, שהיא אשה אלמנה. ועכשיו תלך בעלת הבית אל המבשלת ותאשים אותה שלא שמה מלח בתבשילים, והמבשלת בודאי תכחיש זאת, ויפרוץ ביניהם ויכוח, עד

הלה הגביה ידו והורה לכיוונו של אחד הנוכחים... כנראה רצה להראות לו מי הגבאי הממונה...

אך החפץ חיים חשש כנראה שיש כאן לשון הרע והלה רומז לו שאותו פלוני אשם בכך. מיד זעק החפץ חיים בבהלה: לשון הרע!!!

נטל במהירות את חבילת ספריו ונס במרוצה החוצה. רבי אריה הסתכל דרך החלון וראה שהחפץ חיים ממשיך לרוץ במהירות עד שנעלם מהאופק...

אמר רבי אריה: כל כך נחנק מאורע זה בלבי עד שאינני מסוגל לדבר לשון הרע!!!

מאיר חדש זצ"ל, כדי שיאשר לנו את הדבר. לתדהמתנו הוא שלל זאת נחרצות!!!

יצאנו מחדרו בלי להבין מדוע הוא מתנגד לכך. הרי הוא המשגיח

שמעתי מהגאון רבי יצחק קולודצקי שליט"א [חתנו של הגר"ח קניבסקי זצ"ל]: אמר פעם רבי אריה לוי, אינני מסוגל לדבר לשון הרע!!! וסיפר מעשה שהיה הוא עצמו נוכח בו: החפץ חיים הגיע לעיירה למכור את ספריו כדרכו. רבי אריה היה ילד קטן ונכח בבית הכנסת בשעה שהחפץ חיים נכנס עם ספריו.

באותו בית הכנסת דלקו שתי נרות לפני העמוד של הש"ץ, וסמוך להם היה מונח דף קרטון אשר נכתב עליו הפסוק "שיויתי" עם שם הוי"ה במלואו.

החפץ חיים נגש לאחד המתפללים ואמר לו: חוששני שמא דף זה עלול להשחיר מחמת הנרות והרי יש כאן חשש מחיקת שם השם.

סיפר ידידי הרב הלל קופרמן שליט"א: בבחורתי למדתי בישיבת עטרת ישראל. רצינו לייסד בישיבה שיעור יומי קצר ללימוד הלכות לשון הרע מתוך הספר 'חפץ חיים'. נגשנו למורנו ורבנו המשגיח רבי

להמשך קיומו של העלון, למי שמכיר בערכו וחשיבותו, מתקבלות תרומות לע"נ, או לשמחות וכדו'

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

ואמור לעודד דבר כזה...

מאוחר יותר בשעות הערב נכנסתי לחדרו ביחידות ושאלתיו לפשר התנגדותו.

אמר רבי מאיר: העבודה מתחילה בלב. צריך תחילה להפוך את

הלב שלא יראה את הרע שבזולת אלא רק את הטוב שבכל אחד באשר הוא. רק אחרי שנתקן את לבבנו - יעזור לימוד ההלכות לדעת מה מותר ומה אסור לומר על האחר...

על השלב הזה רציתם לדלג. וזו הטעות שלכם...

לשון הרע במשנת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

היתה במעל זה כלל...

כשדיבר פעם על עומק הפגם של חטא לשון הרע, הביא את הפסוק (דברים כג, ו) 'ולא אבה ה' כו' לשמוע אל בלעם ויהפוך ה'א לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך'. ואמר שיש לתמוה, למה היה צריך הקב"ה לעשות נס גלוי ולהפוך את המילים מקללה לברכה, הרי יכל לתת לו לקלל ולא להתייחס לקללתו או אדרבה להיפך, לברכם? ואמר שזאת מתרצת התורה"ק עצמה, וזהו סיום הפסוק "כי אהבך ד' אלוקיך" ואב לא מסוגל לשמוע כשמבזים ומקללים את בנו.

פעם התבקש לצרף חתימתו לקול קורא על דבר זהירות מלשה"ר בחתימת גדולי הדור, ונוסחו היה שפונים לציבור להיזהר מעוון לשה"ר. רבי שלמה זלמן היסס, ואמר להם בענווה מופלאה, מי אנכי שאפנה לאחרים להיזהר בכך, הלא גם אני בעצמי זקוק להתחזק בזה. [סופו של דבר: רבי שלמה זלמן התקשר להגרי"ש אלישיב והאריך בשיחה איתו ויחד שקדו על שינוי הנוסח ואז חתם].

... "אסור לי להאמין לך"

בדיבורי, ואז אמר לו רבינו מפורשות, "שתיקתך יפה מדיבורך".

הוא עצמו היה דוגמא חיה לזה, גם כשעשה לו מישהו עגמת נפש מרובה, התאפק והתאזר בגבורה ולא דיבר אודותיו. אירע פעם שמישהו פרסם ברבים פסק הלכה בשמו בענייני "השתלת איברים" שהיה מסולף לחלוטין, ודעתו היתה הפוכה לגמרי. באותו שבוע הזכיר אחד שעסק בענין זה לפני רבינו רופא מסויים שפרסם את דעתו כמו אותו מסלף. נענה רבינו, הרופא הזה אינו מתכוון לשום דבר רע, הוא מאמין שכך המצב הרפואי, יש לו טעות אבל כוונתו אינה רעה, אבל... כאן קטע את המשך מחשבותיו בגבורה ולא המשיך מה שרצה לומר, כאשר על פניו נראה לאלו כוחות אדירים הוא זקוק שלא לדבר.

המדבר לשון הרע מעיד על דרגתו שלו

לא לקח אמנם אחריות, אולם לאחר זמן סיגור ולימד צידי זכות, ובמקרים שהכיר אישית את המדובר, הציג בצורה היפה ביותר את אותו אדם או משפחה באופן נפלא ולפעמים אף אדר עוד ועוד ודחף אנשים לעשות שידוכים איתם.

כמה פעמים דיבר על משפחות פשוטות בעיני בשר שזכו שיוצאי חלציהם יהיו תלמידי חכמים וצדיקים, והיה אומר תראו כמה אי אפשר בעינינו לראות לכל העומק, הלא אם זכו לזאת כנראה יש להם קשר ושייכות לכל הטוב הנפלא של צאצאיהם. אחד מתלמידי ספר שמאז ששמע זאת מרבינו השקיע בזה שכאשר ראה תופעה כזאת, עקב ובייר על ההורים ובדרך כלל מצא דברים מיוחדים שלא נראים בעיני בשר שטחיות. מעשה היה באדם שנראה פשוט מאד וכאשר עקב אחריו ראה שהוא צדיק אמיתי.

מדי יום ביומו כאשר היה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך אומר את משנת "אלו דברים שאין להם שיעור" לאחר ברכת התורה, היה מסיים בדברי הירושלמי (שם פאה א א) "וכנגד ד' דברים שנפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן עבודת כוכבים, ג"ע שפיכות דמים, ולשון הרע כנגד כולן".

והיה מעורר שלא שמים לב די על חומרתה הנוראה של עבירה זו. והוסיף שיש להתבונן ששלש פעמים ביום הננו מתפללים ומבקשים "נצור לשוני מרע", גם דוד המלך התחנן וביקש (תהלים קמא, ג) "שיתה ד' שמרה לפי" שיהיה לו מחסום על פיו, ועוד הגדיל לבקש "נצרה על דל שפתי" שיהיו סגורים ונעולים מלדבר ח"ו רע, ולדבר תמיד אך טוב.

אירע פעם שקמו בעלי לשון הרע וחרחרו ריב ומדון על ת"ח גדול בשכונתו, שערי חסד, ואמר רבינו לאחר יוהכ"פ, בטוח הייתי שאראה תור ארוך משתרך מביתו של אותו ת"ח עד הרחוב, מן הבאים לבקש מחילתו, ולבסוף לא הבחנתי כי אם באדם אחד שיודעני בו שידו לא

אברך בא לרבינו לתנות צרה גדולה שעובר מזולתו. רבינו ישב איתו ושמעו בסבלנות מופלאה, חיזקו והרגיעו. הלה המשיך ושפך את לבו, ורבינו איתו בצרתו הגדולה עד שממש בכה איתו. בשלב מסויים נדרש להחלטות בפעולות מסוימות, ואז אמר לו רבי שלמה זלמן: הנני איתך בצערך הגדול, אולם דע לך שבפועל אסור לי להאמין לך, כי הדברים הם בגדר לשון הרע על זולתך, ואמנם למיחש מותר, אבל פעולה זו הינה בגדר קבלת לשה"ר וזה אסור לי.

ישב אדם בביתו והחל מלהג דיבורי לשון הרע על אדם אחד. רבינו זע באי נוחות בולטת, אך הלה המשיך בדיבוריו. בלית ברירה החל רבינו בעדינות לרמוז לו ואמר לו "וידום אהרן", אך הלה המשיך הלאה

היה רבינו אומר שאדם שמדבר לשון הרע על זולתו, יותר משהו פוגע בחברו, הוא מעיד על מדותיו הרעות שלו. והיה מביא ראיה לדבר, שהרי לא לכל לשון הרע אנו מתפתים להאמין, שהרי גם אם יאמרו לנו שפלוגי פגום במשהו בענייני צניעות ונאמין, עדיין לא נאמין שפלוגי רצח שלשה ילדים ואכל את בשרם. מה הסיבה? מדוע לסיפור הזה נאמין ולסיפור אחר לא?

אלא, לכל אדם יש קנה מידה בקבלת לשון הרע. יש תחומים שהאדם יודע על עצמו שהוא עדיין לא שלם בהם ולכן הוא מסוגל לקבל שחברו עשה אותם, ויותר משהו מעיד על חברו, יש כאן עדות על מצבו שלו.

הוא לא הסתפק בזה שלא דיבר רע על אנשים, אלא היה מופלא בעיני הטובה ובראייתו החיובית. כמה פעמים באו לשאול אותו אודות שידוכים עם אנשים שפשטו רגל או שנפוצו עליהם שמועות כאלו ואחרות, הוא

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

לעילוי נשמת **אסתר דבורה מרקוביץ'** ע"ה בת ר' **אליעזר** נ"י נלב"ע י"ט שבט תשפ"ג

נתרם על ידי בעלה נ"י